

Queerfobia jako czynnik zagrożający rodzinie

Raport i analiza

QUEERPOL

Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej

„Rzeczpospolita Polska zapewnia ochronę praw dziecka. Każdy ma prawo żądać od organów władzy publicznej ochrony dziecka przed przemocą, okrucieństwem, wyzyskiem i demoralizacją. **Dziecko pozbawione opieki rodzicielskiej ma prawo do opieki i pomocy władz publicznych.**”

Artykuł 72 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej

Konsekwencje queerofobii dla dzieci i młodzieży LGBTQ+

Rodzina jest podstawowym środowiskiem rozwoju dziecka, które odpowiada nie tylko za zapewnienie mu opieki i wychowania, ale również za bezpieczeństwo, akceptację, bliskość czy poczucie przynależności. Jednym z istotnych czynników, które mogą zagrażać prawidłowemu rozwojowi dzieci i młodzieży LGBTQ+, jest niewątpliwie queerfobia.

Badania przeprowadzone w Polsce pokazują, że jedynie **15% rodziców w pełni akceptuje swoje dziecko od momentu jego coming outu**, podczas gdy większość młodych osób spotyka się z częściowym lub całkowitym odrzuceniem [1]. Brak akceptacji może również wiązać się z doświadczaniem przemocy w domu rodzinnym – **40% młodzieży LGBTQ+ deklaruje doświadczanie przemocy psychicznej, a 25% przemocy fizycznej ze strony rodziców [1]**. Oznacza to, że dla znacznej części młodych osób LGBTQ+ rodzina i dom rodzinny, zamiast stanowić bezpieczne środowisko, mogą stać się źródłem kolejnych trudnych doświadczeń.

Konsekwencje queerfobii w rodzinie wykraczają jednak poza same relacje pomiędzy dziećmi a ich rodzicami i mogą prowadzić do poważnych problemów społecznych. Międzynarodowe badania wskazują, że odrzucenie przez rodzinę jest jedną z **głównych przyczyn bezdomności** młodych osób LGBTQ+, które po ujawnieniu swojej orientacji seksualnej lub tożsamości płciowej uciekają z domu albo zostają z niego wyrzucone [2]. Osoby LGBTQ+ stanowią około **7-9% całej populacji młodzieży, ale jednocześnie aż 29% młodych osób korzystających z usług mieszkaniowych dla młodzieży identyfikuje się jako LGBTQ+ [3]**.

Młodzi ludzie znajdujący się w kryzysie bezdomności są dodatkowo bardziej narażeni na przemoc fizyczną i seksualną, wykorzystywanie oraz dalsze pogorszenie swojego zdrowia psychicznego. Dla nas szczególnie niepokojące są dane dotyczące zdrowia psychicznego młodych osób LGBTQ+ w Polsce – **blisko 70% deklaruje**

występowanie myśli samobójczych, a 30% ma za sobą przynajmniej jedną próbę samobójczą [1], przy czym brak akceptacji ze strony rodziców znacząco zwiększa prawdopodobieństwo wystąpienia tych zjawisk.

Wpływ queerofobii na funkcjonowanie rodziny

W literaturze dotyczącej funkcjonowania rodziny pojęcie **czynników zagrażających rodzinie** odnosi się przede wszystkim do różnych zjawisk, które zaburzają realizowanie jej podstawowych funkcji, w tym szczególnie funkcji emocjonalnej, opiekuńczo-wychowawczej, ekonomicznej czy socjalizacyjnej, a w efekcie prowadzą do pogorszenia relacji i poczucia bezpieczeństwa jej członków [4].

Relacja z rodzicami ma szczególne znaczenie dla prawidłowego rozwoju psychospołecznego dziecka, ponieważ rodzina jest jego pierwszym środowiskiem wychowawczym, opiekuńczym i socjalizacyjnym. To właśnie w rodzinie dziecko poznaje podstawowe wzory relacji społecznych i normy zachowania, kształtuje swój system wartości, ale również uczy się sposobów rozumienia samego siebie i innych osób.

W tym **kontekście queerfobię występującą w rodzinie można uznać za jeden z czynników zagrażających rodzinie, ponieważ może ona bezpośrednio zaburzać te same funkcje rodzicielskie, które uznawane są za podstawowe dla prawidłowego rozwoju dziecka.**

Państwo powinno uznać queerfobię za czynnik zagrażający rodzinie przede wszystkim dlatego, że **ochrona rodziny nie powinna być rozumiana jedynie jako ochrona jej formalnej struktury, ale również jako ochrona jakości relacji pomiędzy jej członkami, bezpieczeństwa dziecka oraz możliwości prawidłowego realizowania przez rodzinę funkcji opiekuńczych, emocjonalnych, wychowawczych i socjalizacyjnych.**

Jeżeli więc za zagrożenia dla prawidłowego funkcjonowania rodziny uznaje się takie zjawiska, jak przemoc, uzależnienia, zaniedbanie czy przewlekłe konflikty, to należy również uwzględnić inne czynniki, które prowadzą do odrzucenia dziecka, osłabienia lub rozpadu więzi rodzinnych oraz pogorszenia jego dobrostanu.

Rola państwa w przeciwdziałaniu skutkom queerofobii

Co więcej, państwo powinno patrzeć na ten problem przede wszystkim **z perspektywy ochrony dziecka, a nie sporu światopoglądowego dotyczącego queerowości**. Badania pokazują, że młode osoby LGBTQ+ doświadczają specyficznych trudności związanych z queerfobią, dyskryminacją czy ograniczonym wsparciem ze strony swojego otoczenia. Doświadczanie queerfobii może prowadzić do ukrywania własnej orientacji seksualnej, odczuwania wstydu oraz rozwoju negatywnego stosunku do samej/samego siebie. Zinternalizowana homofobia może natomiast wiązać się m.in. z obniżoną samooceną i samoakceptacją, poczuciem winy, depresją, lękiem czy poczuciem odrzucenia [5]. W rodzinie konsekwencje queerfobii mogą być szczególnie poważne, ponieważ negatywna reakcja rodziców na coming out dziecka może doprowadzić do kryzysu rodzinnego, przemocy, a nawet wyrzucenia młodej osoby z domu.

Istotne są również **mierzalne konsekwencje zdrowotne**, które uzasadniają interwencję państwa z perspektywy zdrowia publicznego i profilaktyki. Badania prowadzone wśród młodzieży należącej do mniejszości seksualnych i płciowych wskazują, że zachowania akceptujące ze strony rodziny wiążą się z mniejszym ryzykiem depresji, zachowań samobójczych czy używania substancji psychoaktywnych, podczas gdy odrzucenie przez najbliższych zwiększa prawdopodobieństwo wystąpienia takich problemów [6,7]. Wsparcie rodziny może również pełnić funkcję ochronną wobec stresu

doświadczanego przez młodą osobę poza domem, np. odrzucenia czy wiktymizacji ze strony rówieśników. Oznacza to, że rodzina może albo **łagodzić skutki queerfobii występującej w społeczeństwie albo dodatkowo je wzmacniać.**

Co szczególnie ważne, to **nie seksualność czy tożsamość płciowa dziecka stanowi zagrożenie dla prawidłowego funkcjonowania rodziny; zagrożeniem może być sposób, w jaki rodzina i jej otoczenie społeczne na queerowość dziecka reagują.** Jeżeli konsekwencją tej reakcji jest odrzucenie młodej osoby, zerwanie więzi rodzinnych, pogorszenie jej zdrowia psychicznego, doświadczanie przemocy czy nawet bezdomność, państwo ma podstawy, żeby traktować queerfobię jako problem dotyczący polityki rodzinnej, ochrony dzieci i młodzieży, profilaktyki zdrowia psychicznego oraz przeciwdziałania przemocy.

Źródła

- [1] Kołodziej K. SYTUACJA MŁODZIEŻY LGBT W POLSCE. Edukacja – Rodzina – Społeczeństwo. 2019;4(4).
- [2] Ormiston CK. LGBTQ youth homelessness: Why we need to protect our LGBTQ youth. LGBT Health. 2022 June 1;9(4):217–21.
- [3] DeChants JP, Shelton J, Anyon Y, Bender K. “I just want to move forward”: Themes of resilience among LGBTQ young adults experiencing family rejection and housing insecurity. Children and Youth Services Review. 2022 Aug;139:106552.
- [4] Buchcic E, Jagodzińska M. Zagrożenia Współczesnej Polskiej Rodziny. Społeczeństwo Edukacja Język. 2016;2.
- [5] Weber-Gilmore G, Rose S, Rubenstein R. The impact of internalized homophobia on outness for lesbian, gay, and bisexual individuals. The Professional Counselor. 2012 Jan;1(3):163–75.
- [6] Clark KA, Pachankis JE, Dougherty LR, Katz BA, Hill KE, Klein DN, et al. Adolescents’ sexual orientation and behavioral and neural reactivity to peer acceptance and rejection: The moderating role of family support. Clinical Psychological Science. 2023 May 12;12(1):216770262311585–5.
- [7] Pollitt AM, Fish JN, Watson RJ. Measurement equivalence of family acceptance/rejection among sexual and gender minority youth by disclosure status. Journal of Family Psychology. 2023 Jan 12;37(2).

Fundacja Queerpol
queerpol.pl | kontakt@queerpol.pl